

«Αν αφήσουμε όμως αυτά και πάμε στα γυμνάσια, θα δούμε και χειρότερα πράγματα. Καιρός πολυτιμος ξοδιάζεται για να μάθει ο στρατιώτης να καταλαβαίνει, και τούτο μηχανικά χωρίς νάν τ' αίστάνεται, τόσες και τόσες λέξεις αληθινά ξένες γι' αυτόν. Ορίστε μερικές. Έφοδιασμός. Τραυματισμοί. Μάχη χρονίζουσα. Έπισταθμία συναγεμίου. Έφοδιοπομπή. Καταυλισμός. Όρχος. Όρία στάσις. Άνεφοδιασμός. Άναχορηγία. Αίφνηδιασμός. Κι' άλλα κι' άλλα. Και πού να δει κανείς τις ονοματολογίες των μερών του κανονιού. Ούτε κινέζικα να είτανε, δι' θα κοπανούσανε την αίστησή μας έτσι.

«Υστερ' απ' όλα αυτά, να φτιάξετε στρατό! Τί κάθεστε κι' αερολογάτε στη Βουλή, και ψηφίζετε νομοσκέδια, και φροντίζετε για την εκπαίδευση του στρατού; Μπορεί με τέτλια κατάσταση να εκπαιδεύσετε στρατιώτες; Τόσο πυκνό είναι τ' σκοτάδι μπρός στα μάτια σας και δέν μπορείτε να τ' οξείαλίσετε; Χτίς ακόμα από τ' βήμα της Βουλής ένας βουλευτής κι' αξιωματικός του ναυτικού είπε, καθώς κι' ο «Νουμάς» στο περασμένο φύλλο ανέφερε, ότι κάποιος ύπουργός τ'ω ναυτικών, όταν είδε σ' ένα έγγραφο τή λέξη «αδίοπος», παραξευεύτηκε και ρώτησε α σημαίνει κείνον που χεί δύο «όπας». Αύτη είναι ή επίσημη γλώσσα μας. Γίνεσαι ύπουργός, ο πρώτος δηλαδή μιας δημόσιας ύπερσίας, και δέν μπορείς να καταλάβεις τί γίνεται γύρω σου, από τ' όργια της καθαρεύουσας. Τί να καταλάβουν ύστερα οί κατώτεροι;

Μά τώρα τ' τελευταία χρόνια, κάμποσοι αξιωματικοί του στρατού και του στόλου είδανε όλ' αυτά τ' α κακά, σκίφτηκαν, και σάν άνθρωποι με φωτισμένο μυαλό, δέν άργησαν να καταλάβουν την Άλήθεια. Τί να σου κάμουν όμως κι' αυτοί, στη δουλειά τους; Είναι δημοτικιστάδες για τόν έαυτό τους, κι' αυτό δέν έχει καμιά ωφέλεια στους δόλιους στρατιώτες και ναύτες, που ή σκληριά της καθαρεύουσας βαστάει από πιο ψηλά. Από τ' βιβλία και τούς κανονισμούς. Αύτά πρέπει να καούνε.

Νά δουλειά, που μια αληθινά πατριωτική κυβέρνηση μπορεί να καταπιαστεί για να σώσει τ'ό στρατό μας, και μαζί όλο τ' Έθνος.

Στρέφουμε γύρα τ' μάτια. Μά, άλλοίμονο! Σεχάσαμε σ' ποιούς μιλάμε;

Δ. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Διηγόρος.

IBAN ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ

ΡΟΥΣΣΟΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΑΔΕΣ

Τ'ω χωρουδάκι Κολιτόβια, είτανε μια φορά κι' έναν καιρό ιδιοχτησία μιανής γριζς κυρας, που τή βγάλανε αμαθήτρα για τ'ό θάρρος στίς δουλειές και τήν άχορταγιά της. Σήμερα τ'ό κατέχει ένας γερμανός από τήν Πετρούπολη. Εαπλωμένο πά σ' ένα βουνάκι αυτό τ'ω χωριό, διαπερνιέται άπ'όνα έλσειν'ό λαγκάδι, που κόβει στη μέση τ'ό δρόμο και όπου τ'ά νερά της άνοιξης και τ'ω χυνόπωρου σπαματάνε μέσα και χωρίζουνε τ'ω χωρουδάκι σ' δύο μέρη, που ξεχωρίζεις καλά, μά πούναι πολύ σιμά τόνα σ'άλλο. Η άγκαλιά, αύτου τ'ω ποταμιού άς πούμε, είναι βαθιά, ή σκότη είναι από πορσελάνα και δέν μπορείς ούτε γεφυράκι να ρίξης.

Η θία δέν είναι ευχάριστη και' ωστόσο ούτε ένα χωριάκι από τ'ά γύρω δέν θ' άβρης, που να μ'ήν ξέρη τ'ω χωριό και να μ'ήν έχη πάη συχνά μάλιστα.

ΣΚΙΤΣΑ ΜΙΣΟΛΟΓΗΤΙΚΑ

Ι. ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΜΩΡΑΪΤΑΚΗΣ

Στόν Κ. Παλαμά

Θυμάσαι ένα γέρο κοντακιανό και τρεμουλιάρη, τ'ό Μπάρπα Χρύσανθο, που τρικλίζοντας στους δρόμους απ' τ'ό μεθ'σι, μάς έπαιρνε με τ'ό ραβδί του στο κυνηγητό, και σ'ά γριά μάς καταριότανε με τή βραχνή του τή φωνή, σάν είμαστε παιδιά και τόν πειράζαμε, τραβώντας τ'ό παλιό και ξεσκισμένο τουμάνι του; Θυμάσαι τ'ό δύστυχο, μικρόσωμο που είτανε ν' άπλώνη τ'ό μικρό του τ'ό χέρι και να γυρεύη απ' τούς διαβάτες έλεημοσύνη, για να πάρη με τίς πεντάρες που τ'ούδιναν λίγο ψωμί και πολύ κρασί, για να σ'όβση εκεί μέσα τή λαύρα που τ'άναψε της Πολιτείας ή άπονιά και τ'ων μεγάλων Μεσολογγιτών οί καταφρόνιες; Θυμάσαι ένα πρωί που τόν έβρήκανε ξεπαγιασμένους στα κουρέλια του, που πολύ λιγοστοί είχαν ακολουθήσει τ'ό λειψανό του, που με κουρέλια είταν και τότε τυλιγμένο τ'ό τίμιο τ'ό σ'ωμα του, που κ' εκεί ακόμα γελούσαμε μαζί του, γιατί τούς δασκάλους μάς δέν τούς άφηνεν ή γραμματική και τ'ό συνταχτικό να μάς μάθουν ποιοι είτανε οί γέροι τ'ω Μεσολογγιού και ποιο σ'εβασμό τούς χρωστούσαμε και σάν τόν κατεβάσανε τόν άμοιρο στόν τάφο ούτε μια τουφεκιά δέν έριξαν, γιατί' ούτε βαθμούς ούτε άριστείο τ'ω άγ'ωνος τ'ω έδωκαν, κι' από συμπάπι μονάχα ένας πατριώτης είχε πει δύο λέξεις— που φύγανε!—για τίς άντραγαθίες του;

*

Αύτος είταν ή Χρύσανθος Μωραϊτάκης, παλιός της θάλασσας καπετάνιος, άξωματικός στο ναυτικό τ' Άλή-Πασσα, φοβερός κουρσάρος, τρομερό των Τουρκώνε φόβητρο.

Άφ'ού σ'ά 1810 είχε ρίξει ή φουρτούνα τ'ό καρχάδι του σ'έ ξέρες και τ'ό κατάπιεν ή θάλασσα, κ' έμεινε σ'έξυλος, έπ'ηγε να καταγραφτ'ή ναύτης στο στόλο τ' Άλή-Πασσα. Τρομερό παλληκάρι, κανονιέρης και γεμιστής όπου είτανε, δέν άργησε ή Άλή-Πασσας να τόν κάμη άξωματικό του, κ' εκεί που μια μέρα βρισκόντανε στο λιμάνι της Πρίβεζας κ' έκανε βάρδια κ' είτανε μόνος στο πλοίο, ζυπνή-

σανε μέσα του τ'ω κουρσάρου και τ'ω παλιού Μεσολογγίτη τ'ά φυσικά, σκοτώνει με τ'ά ίδια του τ'ά χέρια τούς δυό τούς ναύτες, που είτανε φρουρά, άρπάζει τ'ό καραβιό τ'ό χαζνέ και μ'ένα πιστόνε του ναύτη χουφτώνουν τ'ά κουτιά της φελούκας και πιάνουν τήν άπέναντι της Πούντζας μεριά. Γυρίζοντας από χωριό σ'έ χωριό τ'ό Ήρ'όμ'ερο, φτάνει στο Μισολόγγι: κι' από τ'ό φόβο τ' Άλή-Πασσα κι' από τή δίψα που τόν έτρωγε για τούς μεγάλους της θάλασσας κίντυνους, τρέχει στίς Σκρόφες και πολλούς και πέρα βρίσκει συντρόφους. Κι' από τότε ως τήν ώρα που ή καμπάνα της Έπανάστασης σήμανε, ή Χρύσανθος μαζί μ' Άλτζερίνους και Γενοβέζους γυμναζότανε για τ'ό μεγάλο άγ'ωνα που περίμενε τήν πατρίδα του και πολλούς έσωσε χριστιανούς με τ'ά χέρια του.

Σ'ένα τρομερό με τούς Τούρκους τράκκο, νεκρός πέφτει ή καπετάνιος του, και με μια όλο: ή κουρσάρο φωνή, τ'ό Μεσολογγίτη άρχηγό τους άναδείχνουνε. Και σάν έπλέανε μια μέρα σ'ής Μπαρμπάρις τ'ά πέλαχα για να πουλήσουν τ'ό ζωντανό τους φορτίο, άνταμώνουνται μ' άλλους συντρόφους κουρσάρους, που απ' τ' άμπάρι τ'ω μπριγαντίνου τους μέσα, γοερές βγαίνουν οί φωνές των σκληρών. Νά σταθούνε φωνάζει, άλλ' αυτοί γνωρίζοντας πως μπορούσε να λυτρώση τούς σκληρούς τους, τραβάνε τ'ό δρόμο τους και δέν σταματάνε. Γληγορότερο σάν είταν τ'ό πλοίο τ'ω Χρύσανθου, κι' αυτός στο τιμόνι καλά γυμνασμένος κ' οί ναύτες του όλοι στο κουπί δυνατοί, με μια βόλτα τούς φτάνει, τόν άέρα τούς παίρνει, τόν τράκκο τούς κάνει και μοναχός του τρέχει, τή μπουκαπέρτα τ'ω πλοίου άρπάζει και μέσα σ'έ σκληρούς δεμένους, που χαν εκεί κάτω στη Μανη άρπάζει βλέπει και μια Χριστιανή παιδοπούλα, με μάτια μεγάλα σ'ά μύγδαλα και κατάμαυρα σάν τήν έλιά, με χυμένα στους ώμους τ'ά μαύρα μαλλιά της, να κλαίη δυνατότερ' απ' όλους τούς άλλους. Τ' άφρατα της αάλλη, τ'ά δεκοχτώ της τ'ά χρόνια, τ'ό θραφερό της κορμί για ποιο μεγάλο πασσα τ'ό χαρέμι να τ'ά φύλαγ' ή άρχικουρσάρος πισκίσι!

— Θέλεις κι' άλλα γι' αύτή σου τή σκληρά τσεκίνα; ρωτά ή Μεσολογγίτης, κι' απ' τ'ό κημέρι του βγάζ' έκατό.

— Αύτή δέν πουλιέται με χρυσάφι, καπετάνιε, ξαγοράζεται μ' αίμα μονάχα: και τ'ό τιμόνι άμέσως άρ'ηνει, τήν κάμα απ' τή μέση του βγάζει, τ'ό σκρίκι του παίρν' ή άέρας και στο Χρύσανθο ρίχνει' άπάνου. Άλλά που να τόν άφήση ως εκεί για να φτάση! Ένα μπαλτά, που βρήθηκε μπροστά του ριχμένος, άρπάζει με μια σ'ελτσόνη μεγάλη, και εκεί που έσκυψ' ή ψηλός Τουνεζιάνος για να τ'ω τή μπήξη, μια σ'τόν άκούντραφο ή Μεσολογγίτης τ'ω δίνει και σ'έ βουδκλι τόν έρριξε κάτω. Οί κουρσάροι όλοι τ'άχουν χυμένα, τούς

Στήν άρχή τ'ω λαγκαδιού είναι χτισμένο ένα σπιτάκι, άπομονωμένο από τ'ό χωριό.

Πάνω στήν άχερίνια στεγασιά ένας καπνοδόχος και ένα παραθύρι μοναχό σ'τόν τοίχο, που βλέπει στο λαγκάδι. Τ'ό χειμώνα, όντας τ'ό φ'ως χύνεται έξω από τ'ά τζάμια, θαρρείς πως βλέπεις ένα μάτι με διαπεραστικές ματιές.

Φαίνεται απ' αλάργα και χρησιμέσει για όδηγητής-άστέρας στους ταξιδιώτες, όντας είναι καταχία ή σκοτεινιασμένος καιρός.

Μια σάνδα χρωματισμένη γαλάζια είναι καρφωμένη πάνω απ'ό τήν πόρτα της καλύβας, πούναι καπηλιό δηλαδή, ή έπως λένε στο χωριό πριτόνι. Είν' αλήθεια πως τ'ό ρακί δέν είναι ορηνότερο από άλλου, μά είναι τ'ό έμπόρεμα, που από κάθε άλλο ξοδεύεται καλύτερα στη χώρα κι' έτσι ή κύρ-Νικόλας Ίβαν'ός δέν άπολείπει από μια πυκνή πελατεία.

Είν' άντρας δυνατός με δροσοκόκινα μάγουλα. Είναι παχύς λιγάκι τώρα, τ'ά μαλλιά του άσπρίσανε, τ'ά χαρακτηριστικά του χόντρυναν από τ'ά πάγια, μά δέν έχασε κάποιον άέρα γλυκοτροπιής.

Πάνε τώρα είκοσι χρόνια και πλιότερο, που ζει στο χωρουδάκι.

Είναι τετραπέρατος και ξέρει να τραβάει πε-

λατεία, μά δίχως να ξεθεώνεται σ'έ κομπλιμέντα και παρακαλία. Φχαριστιέται ή καθίνας στη συντροφιά του και ύποχρεώνεται μάλιστα με τήν πατρική του ματιά. Είναι λεπτός, άνοιχτομάτης και γνωρίζει κατάβαθα τ'ό βίο και τ'ά καθήκαστα όλων που τονε περιτριγυρίζουνε, μά ποτέ του δέν θ' άεστόμιζε παρατήρησεις ή κολακειές.

Μένει πάντα ήσυχος-ήσυχος μπρός σ'τόν μπάγκο του.

Σάν είναι άδειανό τ'ό καπηλιό, πηγαίνει και καθεται στήν πόρτα και κεί άνοίγει κουδέντες με τούς διαβάτες. Έχει δ'ή και παρκτηρήσει τόσα πράματα! Πόσους άφεντάδες γνώρισε, που έρχόντουσαν στο μαγαζί του για τήν προμήθεια τ'ω ρακιού! Πόσοι απ' α'αυτούς καταστραφήκανε και πόσοι άλλοι πέθαναν! Οί άρχές τονε σ'έδουνται κι' ή άστυνόμος ποτές δέν περνάει μπρός από τ'ό καπηλιό του δίχως να τονε χαιρετήση. Μά να πούμε τήν αλήθεια, τ'ω τ'ό χρωσάει κ' ή άρχή. Δέν είναι πολός καιρός πούπιασε έναν κλέφτη και τόν άνέγκασε να δώση πίσω ήτι έλεψε.

Είναι και παντρεμένος ή Ίβαν'ος.

Μια φορά μάλιστα είτανε λεπτή κ' ισχνή ή γυναίκα του, μά τώρα άπλώθηκε καλά σ'ά πάγια. Κέρδιζε, με τήν αξία της, τήν έμπιστοσύνη τ'ω

διαταζει να λύσουν της όμορφης τὰ σίδερα σκλάβας, καὶ μαζί του τὴν παίρνει καὶ φεύγει. Καὶ πολλοὶ πατριῶτες μου τὴ θυμήθηκαν τῆς γυναίκας του δούλα καὶ στοὺς καλοὺς γιὰ τὸ Χρῦσανθο καίρου τῆς σκλαβιάς, γλυκεῖά του συντρόφισσα.

Καὶ σὰ γύριζεν ἀπ' τὰ κουρσέματα σπῖτι του, μ' ἀνοιχτὰ τὸν περίμενε ἡ φτωχολογιά τὰ χέρια, γιὰ τ' ἀλύπητα σκορποῦσε στοὺς δρόμους τὰ φλουριά, γιὰ νάχη κι' αὐτὸς τὸ δικαίωμα νὰ ζητᾷ ὕστερ' ἀπὸ ἐξήντα-ἐβδομήντα χρόνια ἀπ' τοὺς διαβάτες πεντάρες. Καὶ στὰ ξεφαντώματα πῶκαρε τότε, ἔριχνε τὸ πιστόλι του στὸν ἀέρα, ἀντὶς γιὰ βόλια, γιομάτο φλουριά.

★

Ἀργασμένος καθὼς εἶταν ἀπ' τὴν ἄρμη τῆς θάλασσας, ψημένος στοῦ μπαρουτιοῦ τὴ φλόγα, ἀψηφώντας τοὺς μεγάλους τοὺς κίντουνους, πολλές στὸ μεγάλο τοῦ Μισολογγίου τὸν ἄγωνα, διηγούνται τὶς ἀντραγαθίες του.

Εἶχε κάμει τὴν πάσσαρά του μύστικο πού τ' ἔλεγε «Ἀράκυνθο», κι' ἀκολουθώντας τὸν Κριεζή εἶχεν ἔμπει κι' αὐτὸς στῆς Πρέβεζας τὸν κόρφο, ἐκεῖ στὰ παλιά του λημέρια.

Τὰ «Ἑλληνικά Χρονικά» τὸ ἐξῆς κατόρθωμά τ' ἀναφέρουν:

«1 Νοεμβρίου 1825. Τὰ ἀπὸ τὸν κόλπον Π. Πατρῶν χθὲς ἀποπλεύσαντα ἐπτὰ ἐχθρικά καράβια ἀπαντήθηκαν σήμερον ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου Πάπα μετρίκα ἰδικὰ μας πλοῖα, διοικούμενα παρὰ τῶν κυβερνητῶν Κωνσταντῆ Τρικούπη, Χρυσάνθου Μωραϊτάκη καὶ Δημ. Παναγιώτη. ἤλθον λοιπὸν εἰς ναυμαχίαν ἥτις ἐπεκράτησε δύο ὥρας. Ἀπίθανον ἴσως ἤθελε φανῇ νὰ διακηρύξωμεν ὅτι ἡ νίκη τῆς ἀνίσου ταύτης ναυμαχίας ἐκλινεν εἰς τὴν ὀλιγαριθμὸν τοῦτον στολίσκον μας καὶ ὅτι τὰ ἐχθρικά καράβια συνιστάμενα ἀπὸ μίαν κορβέταν, δύο βρῖκια καὶ τέσσαρας γολέτας διέλυσαν τὴν γραμμὴν των καὶ ἀναγκάσθηκαν μὲ καταισχύνειν των νὰ εἰσέλθουν πάλιν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ φρουρίου Π. Πατρῶν πυροβολοῦντα ἀπὸ τὴν πύρρην. Εἶναι ἀληθέστατον μὲν τοῦτο καὶ θίγει ἴσως μαρτυρήσει τὰ λεγόμενά μας μὲ περισσώτερον ὡς μάλιστα ἐμφανισὶν ὁ διοικητὴς ἐνὸς πολεμικοῦ ἀγγλικοῦ βρῖκιου, ὅστις ἐστάθη μακρόθεν θεατὴς τοιαύτης μάχης».

Στοῦ Βασιλαδίου τὴ μάχη μετὸν «Ἀράκυνθο» ἔδινε μεγάλη στή φρουρά του βοήθεια, ἀλλ' ἐκάηκε τὸ πλοῖο του ὅλο ἀπὸ ἑνὸς τῶν ὀχτρῶν μπουρλότο, κι' αὐτὸς, πελαγώνοντας, στὸ νησί πετάχτηκε κι' ἐπίπασε τὸ ντουφεκί μαζί με τοὺς ἄλλους.

Καὶ κατόπι σὰν εἶταν ἀπὸ παντοῦ τὸ Μισολόγγι ἀποκλεισμένο καὶ τὰ Ἑγγλέζικα καράβια ἐμπόδιζαν τὰ ρωμαίικα τὰ πλοῖα νὰ πιάσουν τὰ ἐφτάνηντα, πολλές φορές ὁ παλιὸς Μισολογγίτης ναύτης, καὶ Τούρ-

κους κι' Ἑγγλέζους ἀψηφώντας, ἐκεῖ πού ἀπ' τὸ φοβερό βοριά δὲν μπορούσαν τὰ βασιλικά νὰ ξεμυτίσουν, ἐπῆνε στὸ πανὶ τῆς πάσσαρας μούδες καὶ κατὰπυρμα πῆγαινε στὸν Κάλαιο καὶ στ' ἄλλα τῆς Ἐφτάνηντος μέρη, ἐγείμιζε τὴν πάσσαρά του θροφές, πού μὲ χρήματά του τίς ἀγόραζε—δὲν εἶχαν ἀκόμη σωθῇ τὰ φλουριά τοῦ κουρσάρου—κι' ἀπ' τὴ μυστικῇ τῇ μπουκα τῆς λίμνης ἔφερνε λίγη ἀκόμα ἀνάσα στοὺς ξεψυχισμένους ἀπ' τὴ πείνα συντρόφους.

Στὸ τελευταῖο ταξίδι του—τοῦ Γενάρη τὰ ἔβγα εἶταν τότε—ἐκεῖ πού πᾶγαινε νὰ πιάσῃ τὴ μπουκα τῆς λίμνης, μὴ τοῦ δίνει ὁ βοριάς καὶ τὸν ἐγύρισε πίσω. Ἀμέσως τὸ πανὶ κατεβάδουν, τὰ μεγάλα κουπιά τῆς ἀρπάζου, καὶ παλιέοντας μετὰ τοῦ βοριά τὴ λύσσα στὴ Σκρόφα ἀπαγγιάζουν. Τοὺς ἐνοίωσαν τότε οἱ Τούρκοι καὶ γιὰ νὰ σταθοῦν τοὺς κᾶνουν σινιάλο, ἀλλ' αὐτοὶ μὲ περισσότερὴ δύναμη τρέχουν καὶ γιὰ τὸ τρικάρτο τῶν Τούρκων καράβι ἀπ' τὴ φορτοῦνα νὰ κινηθῇ δὲν εἰσπύρει, τὸ κανονίδι στὴν πάσσαρα ἀρχίζει, τὴν τρυπᾷ καὶ τὴ βουλιάζει.

Κολυμπώντας τότε ὁ γυμνασμένος ὁ ναύτης, ῥτάνει στὴ λίμνη καὶ μὲ σκοτωμένο τὸ κορμί του ἀπ' τοῦ πελάου τὸ παλεμα καὶ ζεστό ἀπ' τοῦ καναλιῦ τὰ βαθεῖα νερά, πού εἶναι χειμῶνα καὶ καλοκαίρι τὰ ἴδια, βρῖσκει τὰ παγωμένα ρηχὰ τῆς λίμνης νερά. Δὲν ἐδείλιασε διόλου ἡ μεγάλη τοῦ ναύτη καρδιά, δὲν τὸν ξεπάγιασε τῆς λίμνης ὁ κρύος βοριάς, κι' ἄμα στοῦ Μισολογγίου πάτησε τὸ ἅγιο τὸ χῶμα, μουσκεμμένος ὅπως εἶταν ἀκόμα, τρέχει στοῦ Φραγκλῖνου τὴν τάπη—πού οἱ Μισολογγίτες τότε κρατοῦσαν, κι' ὁ Κοκκίνης, ἀπ' τὸ πολὺ πού τὴν ἔβαψεν αἷμα τῆς εἶχε δώσει καὶ τὸνομα *terribile*—καὶ βοηθαίει κι' αὐτὸς στὰ κανόνια, γιὰ τὴ δύνατ' εἶχεν ἀνάψει τὴν ἡμέρα ἐκείνη τουφεκί.

Ἀξωματικὸ στοὺς Γελεκτζήδες τὸν ἐδιώρισαν καὶ σ' ὅποια κιντύνει τάπη, πρῶτος ὁ Χρῦσανθος μετὰ τὰ παλληκάρια του τρέχει.

Μὲ τὴν **Ἑξοδο** ἀκολούθησε τ' ἀσκέρι τοῦ Γιαννάκη Κότσικα καὶ πρῶτος ἀξωματικὸς μαζί του ἔτρεξε σ' ὅλες τὶς μάχες πούλαβε κι' ὁ καπετάνιος του μέρος.

Τὸν ἐδιώρισαν ὕστερα καπετάνιο σ' ἑνὰ πολεμικὸ πλοῖο καὶ τὸν ἔστειλαν στὸ Δραγαμέστο, πού νὰ παίρῃ ἀπ' τὸν ἀρχιστράτηγο διάτες. Ἀντιγράφω μὴ πρὸς τὸ Χρῦσανθο διάτα γιὰ τὸν τρόπο πού τίς ἔγραψαν τότε: Προσκαλῆσαι διὰ τοῦ παρόντος νὰ ἰκπεύσης ἀμέσως καὶ νὰ ὑπᾶς εἰς Πεταλὰ Σκρόφαις καὶ ὅπου ἄλλαχού βρῖσκονται ἑλληνικὰ πλοῖα—

ρια, τὰ ὁποῖα θέλεις συντροφίσει ἕως εἰς τὸ καραβοστάσι καὶ θέλεις σταθῇ μαζί τους ἐκεῖ ὡς πού νὰ ἐμβαρκάρουν τὰ ζῶα καὶ ὅτι ἄλλο καλαμπαλίκι ἔμεινε ἐκεῖ τῶν στρατιωτῶν καὶ νὰ ἐπιτρέψῃς εἰδῶ πάλιν μαζί τους. Ἐκ τοῦ Ἀρχιστράτηγείου Δραγαμέστου, 22 Νοβρίου 1827. Ὁ ἀρχιστράτηγος (χωρὶς ὑπογραφή).

Γνωστὸ πῶς ἀρχιστράτηγος τότε εἶχε γίνῃ ὁ Τζούρτζης.

Κι' ὁ Χρῦσανθος ἀκολούθησε κατόπι τὸν Ἀστιγγὰ σὰν ἐχάλασαν τὰ Τούρκικα καράβια στῶν Σαλῶν τὸν κόρφο κι' ἐπῆρνε πάλι ἀπ' τοὺς Τούρκους τὸ Βασιλάδι. Σὰν ἐπέθανε ὁ Ἀστιγγὰς ἀπ' τὴν πληγὴν, πού ἀναχτώντας τὴ λίμνη τοῦ Μισολογγίου εἶχε λάβει, τὸν ἐμετάθεσαν στοῦ Μιαούλη τὴ μοίρα, πού ὑπηρετήσε τέσσαρα χρόνια, [ἀτρώμετος σὲ κάθε περίσταση πού ὁ ναυαρχὸς του μὲ προτίμηση πάντα τὸν ἔστειλε.

Ἀλλὰ σὰν ἐπλάκωσαν οἱ Βαβαρέζοι στὸν τόπο μας, κι' ἔστειλαν πολλοὺς ἀγωνιστάδες σπῖτια τους, ἡ ἴδια καὶ τὸ Χρῦσανθος περίμενε τύχη. Γεμιστὴς ὁμως γυμνασμένος ὅπου εἶτανε, ὅσο τὰ κῶτσα του τῶλεγαν, ἐδούλευε τὴ θάλασσα καὶ κανένα δὲν εἶχεν ἀνάγκη. Καὶ σὰν ἐγέραςε, καὶ δὲν εἰμποῦσε πιά νὰ δουλέψῃ, καὶ δὲν ἐβρέθηκαν οὔτε δέκα δραχμὲς νὰ τοῦ δώσῃ γιὰ σύνταξη τὸ κουβέρνο τὸ μῆνα, ἔζωσε μετὰ τίς πεντάρες πού ἀπ' τοὺς πατριῶτες του ἔπαιρνε. Καὶ δὲν εἶταν ἀλήθεια, πού σοῦ εἶπα, πῶς γιὰ ἐλεημοσύνη τοὺς τίς ἔδιναν, γιὰ τὴ καὶ γι' αὐτὲς ἐδούλευε. Τὸ κρασί κι' ἡ κακοπέραση τοῦ εἶχαν δώσει τὴν τέχνη γιὰ νὰ βγάξῃ ἔταν ἤθελε κι' ὅσους ἤθελεν ἀπ' τὸ στομάχι του κρότους. Κι' οἱ ἄκαρδοι πατριῶτες του γιὰ δισκέδαση τὸν ἐπλήρωναν γι' αὐτὴ του τὴν τέχνη, «ἐνα λεφτὸ τὸν καθέναν» καὶ σὰν ἐβγαίναν δυνατώτεροι «τρεῖς στὴν πεντάραν».

Ἔτσι διαβάνει ἡ δόξα σ' αὐτόνε τὸν κόσμον!

Μισολόγγι Μάρτης 1905.

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ

ΥΨΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

Ὁδὸς Ἀκαδημία: ἀριθ. 82.

ἀντρα τῆς πού τῆς ἔχει στὰ χέρια τὰ κλειδιά, ὅλες τὶς δουλιές του καὶ πού τὴ φοβούνται σὰ νᾶναι κι' ὁ ἴδιος ὁ Νικόλας.

Ἔχουνε παιδιὰ, μικρὰ ἀκόμα, μὰ πού φαίνονται ξυπνὰ καὶ πονηράκια, ἀπὸ τὸ κεφάλι τους μάλιστα—ἑνὰ κεφάλι ἀλουπούς.

Ἐν' ἀπομείσῃμερ τ' Ἀλωνάκη διχάβαινα τὸ λαγγάδι. Ἡ κάψα ἔβαινε σὰν καμίνι.

Ἐνας λευκὸς κουρνιαχτὸς πετοῦσε στὸν ἀέρα, πού σοῦπερνε τὴν ἀνάπνσή.

Τὰ κοράκια, μ' ἀνασηκωμένα τὰ ρτερά καὶ τὸ στόμα μισάνοιχτο, φαίνονταν ὡς νὰ ζητοῦσαν ἔλεος. Μονάχα τὰ σπουργίτια δὲν πάθανε τὸ κελαιδισμὰ τους κι' ἐκυνηγιόντουσαν τρελλὰ, τραγουδῶντας. Εἷμους πεθαμένους ἀπ' τὴ δίψα. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ τοῦ χωριοῦ δὲν ἔχουνε πηγάδια καὶ πορέβουνε μ' ἑνὰ θολόνερο, πῶναι λάσπη καὶ πού τὸ παίρνουνε ἀπὸ μιά σιμωτινὴ δεξαμενὴ. Καθὼς τὸ ἤπια, βούρκος σωστός! Μ' ἀνακτάωσε τὸ στομάχι κι' ἀποφάσισα νὰ πάω νὰ πάρω στοῦ Νικόλα κᾶνα ποτῆρι κβὰς ἢ μπύρα.

Ἡ θεία τοῦ χωριοῦ, πού δὲν εἶναι καὶ τόσο ἑμορφη, καταντάει φριχτὴ τούτη τὴν ἐποχὴ.

Τὸ θαμπωτικὸ φῶς τοῦ ἡλίου ξεσκεπάζει δὴ τὴν ἀσκημάδα, πούχουν οἱ ἀχερίνες στεγασίες. Κι'

ἔβλεπα μπροστά μου κεῖνο τὸ βαθὸ λαγγάδι, κείνη τὴν ἀδεία ψημένη ἀπὸ τὸν ἥλιο, πού πηγαίνουρχονται κακομοιρασμένα μερικὲς λειψόσαρκες κόττες, ἔπειτα κείνη τὴ μαύρη δεξαμενὴ, ἀγκαλιασμένη στὴ μιά μεριά ἀπὸνα γῦρο λάσπης καὶ στὴν ἄλλη ἀπὸνα ρεῖλιο τείχισμα καὶ πὺ ἀλάργα μιά πλαγιά πού ἑνὰ κοπάδι πρόβατα ζητάει ἑνα κλωνάκι χορταριοῦ.

Καθὼς μπῆκα στὸ χωριὸ τὰ παιδιὰ μὲ προσβλέπανε σαστισμένα· τὰ μάτια τους ἀνοίγουνταν περισσότερο γιὰ νὰ με κοιτοῦναι, ἐνῶ τὰ σκυλιὰ βγάναν τὸ λαγγύγι τους στὸ ἀλύχτισμα. Ὑστερα ἀπὸ λίγα λεφτὰ τῆς ὥρας, βρισκόμουνε μὲρὸς στὸ καπηλιό. Ἐνας χωράτης ψηλὸς φάνηκε ἀμέσως στὸ κατώφλι. Εἶταν ξεκαπέλλωτος καὶ ἡ μάλλινη φλοκάτα του κρατιοῦνταν στὸ κορμί σφιχτὴ μόνο ἀπὸνα δυνατὸ ζωνάρι. Κάποιος ντερόροθός φαίνεται θὰ εἶτανε.

Τὸ πρόσωπό του εἶταν ἰσχνὸ καὶ πᾶν ἀπὸ τὸ μέτωπό του τὸ γιομάτο ρυτίδες φύτρωναν τὰ πυκνὰ ψαρόμαλλά του. Φώναζε κάποιονε κι' ἀπὸ τὰ κινήματά του δὲ φαίνονταν κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του, σημάδι σίγουρὸ πῶς εἶχε κάμει ἀρκετὲς σπονδές.

— Ἐλα τὸ λοιπὸν, φώναζε μὲ βραχνὰ φωνὴ καὶ σηκώνοντας τὰ πυκνὰ του ματοκλάδια. Ἐλα,

ὁρὲ ἀδερράκι, πᾶρ' τὰ πόδια σου. Κάνε γλήγωρα!.. Ὁ ἄνθρωπος, στὸν πού μίλαγε, εἶταν ἑνας κουτσὸς καὶ κοντόχοντρος, πού ἐρχότανε ἀπὸ τὴ δεξιὰ μεριά τῆς καλύβας.

Φόραε ἑνὰ μακριὸ πανωφόρι πολὺ καθαρό, σκούφια πολὺ μυτερή, πούφτανε ἴσα μετὰ τὸ μέτωπό του κι' ἔδινε στὴ μορφή του μίαν ἐκφραση πονηροσύνης. Τὰ χεῖλια του ἀνοίγουνταν σ' ἑνὰ αἰώνιο χαμογέλιο, λεπτὸ κι' ἀγαθό.

— Ἐρχομ' ἐρχομαι, εἶπε σιμώνοντας τὸ καπηλιό. Μὰ τί τρέχει μαθὲς καὶ με φωνάζεις ἔτσι;

— Νὰ τα μας! Δὲν ξέρεις τί κᾶν' ὁ κόσμος στὸ καπηλιό; Σὲ καρτεροῦνε μέσα. Ὁ Γιάννης ὁ Τούρκος, ὁ Ντίκης ὁ Ἀφέντης καὶ ὁ ἐργολάβος ἀπὸ τὸ Γιόδρε. Βάλανε στοίχημα, ποῖος θὰ τραγουδήσῃ καλύττερα, ἑνὰ κατοσταράκι· μπύρα.

— Θὰ τραγουδήσῃ ὁ Γιάννης, λῆει ὁ ἄλλος, πού θὰ πῇ ὁ Μοργκάτης.

— Πίστεφέ με, ἀδερφοῦλη μου, καμιά ἐνόχληση σοῦ λῆω!

— Ὅχι, κάνει ὁ Ὀμπαλτόνης, θὰ τραγουδήσουνε μὴ φορὰ πού βάλανε καὶ στοίχημα.

— Ἀς μποῦμε τὸ λοιπὸν, εἶπαν καὶ ἀπὸ σκύψανε περάσαν τὸ κατώφλι τοῦ καπηλιοῦ.

Εἶχα πολλές φορές ἀκούσει νὰ μίλωνε γιὰ τὸ